

توراه اور • پاراشاها לך לך • مامار 3

ולא יקרא עוד שמך אברם והיה שמך אברהם...

دیگر نامت ابرام (ابرم) خوانده نخواهد شد

ה' آفرینش را ناتمام گذاشت تا انسان آن را کامل کند: پرده‌هایی که الوهیت را پنهان می‌سازند، امکان وجود جهان را فراهم می‌آورند؛ و از راه ختنه و نیز کارِ روزهای هفته که در قداست انجام می‌شود، آنچه پنهان بود آشکار می‌گردد و امور عادی به **שבת (Shabbos)** فراز برده می‌شود.

تقديم به افتخار

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

پدر ربه، رب لیوی ییتسחק

LikuteiTorah.com

پاراشای حسیدی

/likuteitorah.com/fa/torah-ohr/lech-lecha/3

مقصود اصلی

ה' آفرینش را ناتمام گذاشت تا انسان آن را کامل کند: پرده‌هایی که الوهیت را پنهان می‌سازند، امکان وجود جهان را فراهم می‌آورند؛ و از راه ختنه و نیز کار روزهای هفته که در قداست انجام می‌شود، آنچه پنهان بود آشکار می‌گردد و امور عادی به **שבת** (Shabbos) فراز برده می‌شود.

در هر بخش: متن عبری، سپس ترجمه، و پس از آن توضیحی کوتاه زیر خطی طلایی. شماره‌های کوچک در متن عبری، یادداشت‌های پایان متن هستند.

خلاصه مامار

این **מאמר** می‌پرسد چرا ختنه نام ابرام را به ابراهام (**אברהם**) تغییر داد. مطابق میدراش، هر چیزی که در شش روز آفریده شد به کامل کردن انسان نیاز دارد؛ همان‌گونه که ترمس‌های تلخ را باید شیرین کرد. **אדם מו"ר הזקן** علت این امر را توضیح می‌دهد: آفرینش هر روز از نیستی از نو می‌شود، و امر مادی فقط از راه پرده‌ها (**מסך**, masach; **פרסא**, parsa) می‌تواند پدید آید؛ همچون پرده‌ای پیشِ قدس‌الاقداًس. هر حائل نوری تازه و مشتق پدید می‌آورد. برخی پرده‌ها درونِ قداست می‌مانند («قدس و قدس»); اما پرده‌ای که قدس را از امر عادی جدا می‌کند، نور را چنان پنهان می‌سازد که عوالم خود را از ה' جدا می‌پندارند، هرچند او همچنان آن‌ها را پایدار می‌دارد. در میانِ امور عادی، هفته یهودی «امور عادی انجام‌شده در طهارت قدس» است: **שבת** در آن می‌تابد، اما باید همچنان پوشیده بماند تا کار امکان‌پذیر باشد؛ و انسان از راه کار، آفرینش را از نو می‌کند و آن را به **שבת** فراز می‌برد. ختنه نیز همین کامل کردن است: ابرام، «پدر والا» که پشت پرده پنهان است، به ابراهام تبدیل می‌شود؛ ה افزوده شده در نام او حکمت (**חכמה**, Chochmah) و فهم (**בין**, Binah) را آشکار می‌کند (**מילה**, milah) = **מל** (mal) به‌اضافه **י"ה** (Yud-Hei); mal به معنای گفتار و روبه‌روشدن است). در پایین، ختنه سرچشمه حیات را «برای فرزندان ما» آشکار می‌کند، بی‌آنکه از والایی آن بکاهد.

طرح کلی

- آفرینش به کامل شدن نیاز دارد**¹
ختنه و میدراش ترمس‌ها نشان می‌دهند که ה' جهان را آفرید تا انسان آن را کامل کند. نوسازی روزانه به پرده‌ای نیاز دارد، همچون پرده معبد میان هر جهان.
- نور زاییده شده**²
هر حائل نوری تازه پدید می‌آورد که از نور نخستین مشتق است، اما از جوهر آن نیست؛ این روند ادامه می‌یابد تا ماده فیزیکی پدید آید.
- قدس و امر عادی**³
برخلاف پرده‌های درونِ قداست، پرده میانِ قدس و امر عادی نور را چنان کامل پنهان می‌کند که عوالم خود را مستقل می‌پندارند، در حالی که ה' همچنان آن‌ها را به‌عنوان «ה' معبودان» پایدار می‌دارد.
- هفته کاری**⁴
عادی به مقدس بدل می‌شود: **שבת** در روزهای هفته می‌تابد، اما این روزها باید پوشیده بمانند تا کار انجام‌پذیر باشد؛ کار، آفرینش را نوسازی می‌کند و به **שבת** فراز می‌برد.
- ابرام به ابراهام تبدیل می‌شود**⁵
ابرام سرچشمه‌ای والا است که پشت پرده قرار دارد؛ ختنه (**מל** به‌اضافه **י"ה**) حکمت و فهم را آشکار می‌کند، همچون گفتار و **חשמל** (Chashmal)، تا زمان آینده.

در پایین، ختنه و فر **יעה** (peri'ah؛ آشکارسازی) سرچشمه حیات را «برای فرزندان ما» آشکار می‌کنند و والایی آن را حفظ می‌کنند؛ برای یهودیان، **הבדלה** (havdalah؛ جداسازی) به معنای مقدس ساختن امر عادی است.

مفاهیم کلیدی

پرده / حائل (masach, parsa) מסך, פרסא

حایلی که نور الهی از آن می‌گذرد و از مرتبه‌ای به مرتبه بعد می‌رود. این حائل نور را به اندازه‌ای می‌پوشاند که چیزی تازه و متمایز بتواند پدید آید.

نور زاییده شده (אור של تولדה, or shel toladah) אור של

תולדה

نور تازه‌ای که در سویی دیگر حائل پدید می‌آید؛ از نور نخستین مشتق است، اما از جوهر آن نیست.

قدس و امر عادی בין קדש לחול

عمیق‌ترین پرده است که نور را چنان کامل پنهان می‌کند که آنچه در زیر آن است خود را از **ה'** جدا می‌پندارد؛ برخلاف جدایی «قدس از قدس».

امور عادی انجام شده در طهارت قدس חולין שנעשו על טהרת

הקדש

فعالیت عادی‌ای که قداست در آن نفوذ کرده است، مانند **חול המועד** (chol hamoed؛ ایام میانی عید) و هفته‌ای که از **שבת** سرچشمه می‌گیرد، درحالی‌که همچنان به اندازه‌ای پوشیده است که کار امکان‌پذیر باشد.

کامل کردن (tikkun) תקון

کامل کردن آفرینشی به دست انسان که **ה'** عمداً ناتمام گذاشت؛ همچون شیرین کردن ترمس‌های تلخ. ختنه نمونه آن است.

میله: מל و י"ה میله – מל י"ה

ختنه به منزله آشکارسازی است: **י"ה** نماد حکمت و فهم است، و «**מל**» به معنای گفتار و روبه‌رو شدن است؛ بدین‌سان آنچه پنهان بود آشکار می‌شود.

آفرینش به کامل شدن نیاز دارد

1 ولأ يقرأ עוד שמך אברהם^{1,2} והיה שמך אברהם כי अब המון גוים וכו'.

«نامت دیگر ابرام (أبرام) خوانده نخواهد شد؛ بلکه نامت ابراهام (أبراهام) خواهد بود، زیرا [تو را] پدر انبوهی از ملت‌ها قرار داده‌ام»، و غیره.

این گفتار حسیدی (מאמר, maamar) با سخنان ה' به ابرام در هنگام پیمان ختنه آغاز می‌شود؛ زمانی که حرف «هی» به نام او افزوده شد. پرسشی که در پس سراسر این گفتار نهفته است، این است که چرا ختنه باید نام او را تغییر دهد و او را «پدر انبوهی از ملت‌ها» سازد.

הענין כי הטעם למילה דכתיב אשר ברא אלקים לעשות³ לתקן⁴ שעדיין צריך תקון ע"י האדם כי הגם שכבר ברא אלקים את האדם לא בראו בשלימות

توضیح این است: علت ختنه [این است که] نوشته شده: «آنچه ה' آفرید تا بسازد»؛ [یعنی] تا کامل کند، زیرا هنوز به‌دست انسان نیازمند کامل شدن است. زیرا هرچند ه' انسان را آفریده است، او را کامل نیافرید.

عبارت «آنچه ه' آفرید تا بسازد» که درباره کار آفرینش پیش از نخستین شبات گفته شده، بر پایه میدراش چنین خوانده می‌شود: «آفرید تا کامل شود»؛ یعنی ه' آفرینش را عمداً ناتمام گذاشت تا انسان آن را کامل کند. ختنه نمونه این اصل است: بدنی را که ه' ساخته است، عملی انسانی کامل می‌کند.

וכדאיתא במדרש רבה⁵ (פ' בראשית פ' י"א) ששאל על המילה⁶ אם חביבה היא המילה למה נברא האדם ערل⁷ והיתה התשובה שכל מה שנברא⁸ בשימ"ב [בששת ימי בראשית] צריכים עשייה ותקון וכמו התורמסין שצריכין תיקון.^{9,10,11}

چنان‌که در میدراش ربا (مדרش رבה)، پاراشات برشیت، فصل ۱۱، آمده است: [کسی] درباره ختنه پرسید: «اگر ختنه چنین گرامی است، چرا انسان ختنه‌نشده آفریده شد؟» و پاسخ این بود که هرچه در شش روز آفرینش آفریده شد، نیازمند آن است که [بیشتر] ساخته و کامل شود؛ همان‌گونه که ترمس‌ها نیازمند آماده‌سازی‌اند.

در میدراش، فیلسوفی می‌پرسد چرا اگر ختنه چنین محبوب است، انسان نخستین ختنه‌نشده آفریده نشد. پاسخ این است که هرچه در شش روز آفرینش ساخته شد، به کار بیشتری نیاز دارد؛ درست همان‌طور که ترمس‌های تلخ را باید پیش از خوردن شیرین کرد. ترمس در این گفتار به تصویری از کامل کردن آفرینش بدل می‌شود.

ולהבין המשל איך הוא דומה לנמשל. הנה נודע מאמר המחדש בטוב¹² בכל יום תמיד מע"ב [מעשה בראשית]

و [בاید] دریابیم که این تمثیل از چه جهت به آنچه برایش تمثیل آورده شده شباهت دارد. اکنون، این عبارت مشهور است: «آن که در نیکویی خویش، هر روز و پیوسته، کار آفرینش را نو می‌سازد.»

اکنون باید تمثیل را بر جهان تطبیق داد: از چه جهت خود جهان مانند بدنی ناتمام یا ترمسی تلخ است؟ آلتیره به از برکت صبحگاهی پیش از شمع آغاز می‌کند؛ برکتی که می‌گوید «هر روز کار آفرینش را نو می‌سازد.»

تמיד הוא החדוש יש מאין וענין התהוות יש וגשמי מאין ורוחני א"א להיות כך רק ע"י בחינת [בחינת / בחינה] **מ"ש והבדילה הפרוכת¹³ לכם בין הקודש כו'**

«پیوسته» یعنی نوآفرینی چیزی از نیستی. پدیدآمدن چیزی محسوس و مادی از نیستی و امر روحانی نمی‌تواند چنین باشد، مگر از راه مرتبه‌ای که درباره‌اش نوشته شده است: «پرده میان قدس برای شما جدایی خواهد افکند»، و غیره.

«پیوسته» یعنی آفرینش رویدادی در گذشته نیست، بلکه پدیدآوردن چیزی از نیستی به‌طور مداوم ادامه دارد. برای آنکه چیزی محسوس و مادی از چیزی روحانی پدید آید، باید چیزی مانند پرده میسکان وجود داشته باشد که قدس را از قدس الاقداس جدا می‌کند.

כי בהמ"ק [בית המקדש] שם היה מקור ההשפעה וגילוי השכינה¹⁴ בקדה"ק [במקדש הקדשים] ולהיות ההשפעה נמשך משם ולהלאה לא היה ע"י גילוי כל כך

زیرا در **بیت המקדش** (Beis HaMikdash)، آنجا در قدس الاقداس، سرچشمه جریان [فیض الهی] و آشکارگی حضور الهی (שכינה, Shechinah) بود. و برای آنکه جریان از آنجا به بعد کشیده شود، نمی‌توانست از راه آشکارگی‌ای به همان اندازه باشد،

در **بیت המקדش**، حضور «در قدس الاقداس آشکارا جلوه‌گر بود و از آنجا برکت به جهان سرازیر می‌شد. اما اگر این جریان با همان میزان از آشکارگی بیرون می‌آمد، هیچ چیز متمایزی از «در» نمی‌توانست پدید آید.

כי א"כ היה הכל אחד רק שנמשך ע"י מסך מבדיל והוא הפרוכת המבדיל בין קדה"ק [קודש הקדשים] ששם הי' [היה] גילוי השכינה לבחי'

زیرا در آن صورت همه یکی می‌بودند. بلکه جریان از راه پرده‌ای جداکننده کشیده می‌شود: آن پرده، پرده‌ای است که میان قدس الاقداس، جایی که آشکارگی **שכינה** بود، و مرتبه

در آشکارگی کامل، همه چیز همچنان در «در» مستغرق می‌ماند و «همه یکی» می‌بودند؛ در نتیجه جایی برای جهانی که خود را موجود احساس کند باقی نمی‌ماند. پس جریان از پرده‌ای جداکننده می‌گذرد که پرده پیش قدس الاقداس نماز آن است.

קדש ופרכת ת"א [תרגום אונקלוס] פרסא וכמה בחי' פרוכת הי' [היה] בבהמ"ק [בבית המקדש] ומשכן שכל
ההשתלשלות מעולם ועד עולם הוא ע"י מסך פרסא מפסיק בין כל עולם כו'.¹⁵

قدس جدا می‌کند. و ترجوم اونکلوس، «پَرُخت» (פרכת, paroches [پرده]) را «پَرسا» (פרسا, parsa [حائل جداکننده]) ترجمه می‌کند. و در بیت המקדش و משכן (Mishkan [خیمه‌گاه]) چندین نوع پرده وجود داشت، زیرا سراسر زنجیره نزول عوالم (השתלשלות, hishtalshelus)، از عالمی به عالم دیگر، از راه پرده‌ای است؛ حائلی که میان هر عالم و عالم دیگر فاصله می‌اندازد، و غیره.

متن برای واژه «پارسا» به ترجوم ارجاع می‌دهد: ترجوم اونکلوس «پرده حائل» (پَرُخت هَمَسَخ) را «پرده پارسا» می‌خواند؛ یعنی پرده جداکننده. «پارسا» واژه‌ای است که قبلاً برای حائل‌های میان عوالم به کار می‌برد. پرده‌های گوناگون میشکان و بیت המקدش بازتاب این حقیقت‌اند که هر گام نزول، از عالمی به عالم بعد، از چنین حائلی می‌گذرد.

بخش 2 • 211

نور زاییده شده

2 وזהו ענין המחדש בטובו שהתהוות מאין ליש הוא ע"י חדוש דהיינו ע"י מסך ופרסא נעשה אור חדש
אור של تولדה¹⁶ ואין זה ממהות אור הראשון¹⁷ וכשירד ומשתלשל נעשה עוד פרסא עד שנתהוה
גשמיות ממש:¹⁸

و این است معنای «آن‌که به نیکویی خویش تازه می‌گرداند»: پدیدآمدن از نیستی به هستی به واسطه نو شدن است. یعنی، به واسطه پرده و جداکننده‌ای، نوری تازه پدید می‌آید؛ نوری زاده شده که از ماهیت نور نخستین نیست. و چون فرود می‌آید و بیشتر سلسله‌وار نزول می‌کند، جداکننده‌ای دیگر پدید می‌آید، تا آن‌گاه که جسمانیّت واقعی پدیدار شود.

از این رو در برکت از «نو شدن» سخن گفته می‌شود: هنگامی که نور از میان جداکننده‌ای می‌گذرد، آنچه در سوی دیگر پدید می‌آید، نور نخستین نیست که کوچک‌تر شده باشد، بلکه نوری تازه است که از آن زاده شده؛ همان‌گونه که فرزند از والد خود متمایز است. هر جداکننده بیشتر نیز نوری تازه پدید می‌آورد، تا آن‌گاه که ماده جسمانی پدیدار شود.

قدس و امرِ عادى

3 אך יש כמה מיני מסכים המבדילין¹⁹ שיש עוד בחינה שאומרים במוצאי שבת²⁰ המבדיל בין קדש²¹

לחול

اما چندین گونه پرده جداکننده وجود دارد. زیرا مرتبه دیگری نیز هست، [که درباره آن] در پایانِ شبات می‌گوییم: «آن که میانِ مقدس و عادى جدایی می‌افکند.»

اکنون تمایزی مطرح می‌شود. پرده‌هایی که تا اینجا وصف شدند، مراتبِ درونِ قدس را از هم جدا می‌کنند؛ اما برکتِ هَوْلَاه از نوع دیگری سخن می‌گوید: جدایی میانِ مقدس و عادى.

שהוא מסך מבדיל גמור ואינו דומה לפרסא שמפסיק בין הקודש לקדה"ק [לקודש הקדשים] שזהו דרך השתלשלות אותו اور עצמו שנתגשם

این پرده‌ای است که جدایی کامل می‌افکند و با آن حایلی که میانِ قدس و قدس‌الاقداس فاصله می‌اندازد تفاوت دارد؛ زیرا آن، راهِ زنجیرهٔ نزولِ همان نور (השתלשלות, hishtalshelus) است، در حالی که آن نور مادی‌تر می‌شود،

پردهٔ میانِ قدس و قدس‌الاقداس می‌گذارد همان نور به پایین فرود آید و غلیظ‌تر شود. آنچه در آن سوی پرده است همچنان همان نور است، اما به صورتی فروتر.

וגם לאחר הפרסא הוא קודש (וע"ד שמבדילין במ"ש ליו"ט [ליום טוב] המבדיל בין קדש לקדש) משא"כ בין קדש לחול הוא מסך שמעלים ומסתיר האור עד שנעשה נפרד ממש

و حتی پس از آن حایل نیز [آنچه در آن سوی آن است] مقدس است (همان‌گونه که در پایانِ شبات، هنگامی که عید آغاز می‌شود، جدایی را چنین بیان می‌کنیم: «آن که میانِ مقدس و مقدس جدایی می‌افکند»). اما میانِ مقدس و عادى چنین نیست: آن پرده‌ای است که نور را می‌پوشاند و پنهان می‌کند تا آنچه در آن سوی آن است واقعاً به وجودی جداگانه بدل شود،

از همین رو آنچه در آن سوی چنین حایلی قرار دارد همچنان مقدس است؛ چنان‌که در هَوْلَاه‌ای که پس از شبات و پیش از عید خوانده می‌شود، «مقدس از مقدس» جدا می‌گردد. اما پردهٔ میانِ مقدس و عادى نور را چنان کامل پنهان می‌کند که آنچه در مرتبهٔ پایین‌تر است، خود را وجودی جداگانه می‌پندارد.

כמו היכלות החיצונים²² המגביהים א"ע [את עצמו] לומר לי יאורי²³ כו' אלא שואתה מחיה את כולם²⁴ וקרו ליה אלהא דאלהיא²⁵ ואינן כופרים ממש

مانند تالارهای بیرونی که خود را برمی‌کشند و می‌گویند: «رود من از آن من است» و جز آن؛ با این همه، «تو به همگان حیات می‌بخشی» و او را «**الاهא دאלהיא**» می‌خوانند و منکران صریح او نیستند.

«تالارهای بیرونی» همان عوالم بیرون از قدسانند؛ توضیح نسخه سیدور آن‌ها را هفتاد وزیر آسمانی ملتها می‌داند. آنان خود را چنان می‌ستایند که گویی به خودی خود پدید آمده‌اند، همانند لاف فرعون که «رود من از آن من است»؛ با این حال، **ה'** به آنان حیات می‌بخشد و تلمود می‌گوید او را «**الاهא دאלהיא**» می‌خوانند: وجود **אלקים** برتر را می‌پذیرند و آشکارا منکر او نمی‌شوند.

וזהו הודו לאלקי האלקי²⁶ כל"ח [כי לעולם חסדו] שלעולם חסדו והשפעתו מעולם ועד עולם עד שהוא בבחי' אלקי האלקים במקום ההעלם וההסתר והחושך ועל מסך מבדיל זה נאמר אלביש שמים קדרות²⁷ וכו':

و این است [معنای] «به **אלקי האלקים** سپاس گویید، زیرا **מֶהַר** او **לעולם** (le'olam؛ تا ابد) است»: یعنی **מֶהַר** و فیض او از عالمی به عالم دیگر می‌رسد، تا آنجا که در مرتبه «**אלקים** معبودان» است، در جایگاه پوشیدگی و پنهانی و تاریکی. و درباره این پرده جداکننده گفته شده است: «آسمان‌ها را به سیاهی می‌پوشانم» و جز آن.

آدمور زاین عبارت «**מֶהַר** او **לעולם** است» را به معنای «به سوی عوالم» می‌گیرد: **מֶהַר** از عالمی به عالم دیگر می‌رسد، حتی تا ژرف‌ترین پوشیدگی؛ جایی که او تنها به‌عنوان **אלקי האלקים** شناخته می‌شود. این پوشش انبوه همان پرده‌ای است که در آیه ישعیا با عبارت «آسمان‌ها را به سیاهی می‌پوشانم» وصف شده است.

بخش 4 • 41

هفته کاری

4 **והנה בבחי' חול זה יש ב' בחינות א' חול גמור היכלות דנוגה²⁸ דקרו לי' אלקא دאלקיא כנ"ל.**

اکنون، در این مرتبه از امر دنیوی، دو مرتبه وجود دارد. نخست: امر کاملاً دنیوی، یعنی تالارهای **نُوگا** (Nogah، **نوگاه**). که او را «سرور معبودان» می‌خوانند، چنان‌که پیش‌تر گفته شد.

خود امر دنیوی دو مرتبه دارد. نخست، امر کاملاً دنیوی است: «تالارهای **نُوگا**»، یعنی قلمرو پوسته **نُوگا** (**קליפת نوگاه**، kelipas nogah)؛ پوسته‌ای نیمه‌شفاف که نیکی را با بدی درهم می‌آمیزد؛ این قلمرو، چنان‌که گفته شد، **ה'** را تنها از دور و با عنوان «سرور معبودان» می‌شناسد.

הב' הוא בחי' חולין שנעשו על טהרת הקדש חולו של מועד דהיינו שנמשך הארה מקדושה בחי' בטול גם בהחול וכמו ע"י שמירת שבת יש הארה בששת ימי החול מבחי' קדושת השבת.

مرتبة دوم، مرتبة «چیزهای عادی ای است که با طهارتِ امورِ مقدس آماده شده‌اند»؛ [مانند] روزهای عادی عید (حُل هَموئِد، **חול המועד**, chol hamoed). یعنی پرتوی از قداست، یعنی مرتبة خودنفی‌گری (بیتول، **ביטול**, bittul)، حتی به امرِ دنیوی نیز کشانده می‌شود؛ همان‌گونه که با رعایتِ **שבת (Shabbos)**، در شش روزِ هفته پرتویی از مرتبة قداستِ **שבת** وجود دارد:

مرتبة دوم، امرِ دنیوی ای است که قداست در آن نفوذ کرده است. این عبارت از هلاخاه (**הלכה**, halachah) گرفته شده است: خوراکِ عادی ای که با قواعدِ طهارتِ خوراکِ مقدس آماده شده باشد. حُل هَموئِد، روزهای کاری عید، نمونه آن است: روزهای کار که همچنان قداستِ عید را در خود دارند؛ درست همان‌گونه که **שבת** در روزهای هفته می‌تابد.

ג' ימים הראשונים משבת שעברה וג' ימים אחרונים משבת הבא וזה נמשך לישראל בששת ימי המעשה²⁹ מקדושת שבת להיות כל מעשיהם בחול

سه روزِ نخست، از **שבת** گذشته، و سه روزِ آخر، از **שבת** آینده است. و این امر از قداستِ **שבת**، در شش روزِ کار به قومِ یهود کشانده می‌شود، تا همه کارهایشان در امرِ دنیوی، به شیوة

هفته به دو بخش تقسیم می‌شود: یکشنبه تا سه‌شنبه از **שבת** گذشته اثر می‌پذیرد، و چهارشنبه تا جمعه از **שבת** پیش رو. بدین‌سان، فعالیتِ روزهای هفته یک یهودی نیز می‌تواند قداست را در خود داشته باشد.

ע"ד חולין שנעשו עטה"ק [על טהרת הקודש] (וזהו ענין הבדלה במו"ש [במוצאי שבת] ברוך המבדיל כו' הברכה היא המשכה שיהיו החולין נעשי' [נעשית / נעשים] עטה"ק [על טהרת הקודש])³⁰ וע"ז נאמר ששת ימים תעשה מעשיך³¹ וכו'

«چیزهای عادی ای که با طهارتِ امورِ مقدس آماده شده‌اند». (و این است معنایِ هَوَداله (**הבדלה**, havdalah) در پایانِ **שבת**: «مبارک است ... آن‌که جدا می‌سازد» و غیره؛ این برکت، کشاندنِ قداست است تا چیزهای عادی با طهارتِ امورِ مقدس آماده شوند.) و دربارهٔ این امر گفته شده است: «شش روز کارِ خود را انجام ده»، و غیره.

پس هَوَداله صرفاً جداسازی نیست، بلکه برکتی نیز هست؛ و در حسیدوت، برکت به معنای کشاندنِ نور به پایین است: قداست را به هفته می‌کشاند تا روزهای کاری «با طهارتِ امورِ مقدس آماده شوند». آیه «شش روز کارِ خود را انجام ده» به‌منزلهٔ فرمانی برای انجامِ این کار خوانده می‌شود.

וצריך להיות ששת ימי המעשה דוקא ע"י ההעלם ומסך (המבדיל בין קדש לחול) שאל"כ [שאם לא כן] היה בטול ממש

و شش روز کار باید مشخصاً از راه پنهان بودن و پرده‌ای باشد (که میان امر مقدس و امر دنیوی جدایی می‌افکند)، زیرا در غیر این صورت، خودنفی‌گری واقعی پدید می‌آید،

بالاین‌حال، روزهای کاری باید در پرده بمانند و آن حجاب برقرار باشد. در غیر این صورت، قداست آن‌ها را چنان فرا می‌گرفت که به خودنفی‌گری کامل می‌رسیدند و دیگر کاری ممکن نبود.

وּכְמוֹ עֲנִין תְּפִלַּת שְׁמוֹנֵה עָשָׂר [שמונה עשרה] בַּהֲשַׁתְּחוּוָּאוֹ [בהשתחוואות] וּכְמוֹ שֶׁאִ"א לְהַרִּים יָד לְפָנֵי הַמֶּלֶךְ כּו'. וּמֵאַן דְּמַחְוֵי בַּמַּחְוֶה קָמִי מַלְכָּא³² כּו'.

همان‌گونه که در دعای شמונה عسره (שמונה עשרה, Shemoneh Esreh) و خم‌شدن‌های آن؛ و همان‌گونه که نمی‌توان در برابر پادشاه دست بلند کرد، و غیره، و «آن‌که در حضور پادشاه با انگشت اشاره می‌کند»، و غیره.

این را با دعای شموנה عسره، که در آن انسان در برابر ה' همچون در برابر پادشاه می‌ایستد و تعظیم می‌کند، مقایسه کنید: در چنین حضوری، نه می‌توان دست بلند کرد و نه حتی با انگشت اشاره کرد. در برابر تجلی کامل، جایی برای عمل باقی نمی‌ماند.

ובאמת כתי' [כתוב] יגיע כפך כי תאכל³³ ע"י ל"ט מלאכות הזורע והחורש והקוצר כו' דהיינו שע"י המעשה ממשיך הוי"ה חדשה והתהוות דבר חדש להיות המחדש בטובו מעשה בראשית דוקא וזהו אשר ברא אלקים לעשות.

و در حقیقت، نوشته شده است: «از دسترنج دست‌هایت بخوری»، از راه سی‌ونه پیشه: کاشتن، شخم‌زدن، دروکردن، و غیره. یعنی به واسطه عمل، هستی تازه‌ای به پایین کشانده می‌شود و چیزی نو به وجود می‌آید، تا به‌طور خاص «آن‌که با نیکویی خود آفرینش را نو می‌کند» تحقق یابد. و این [معنای] «آنچه اَلקים آفرید تا ساخته شود» است.

مزامیر، خوردن از دسترنج دست‌های انسان را می‌ستاید؛ یعنی از راه سی‌ونه پیشه (دسته‌های اصلی کارهایی که در שבת ممنوع‌اند)، مانند کاشتن، شخم‌زدن و دروکردن؛ زیرا انسان با کار، چیزی نو به وجود می‌آورد، همان‌گونه که ה' آفرینش را «نو می‌کند». واژه‌ای که برای این هستی تازه به‌کار می‌رود، הוֹיָה (havayah)، به معنای پدیدآمدن و وجود است؛ این واژه با نام چهارحرفی ה' (Havayah)، نامی که همه‌چیز را به وجود می‌آورد، هم‌املاست. معنای «آنچه ה' آفرید تا ساخته شود» همین است: ה' آفرید، و انسان با ساختن خود آن را به کمال می‌رساند.

תורמוסין צריכין תקון להפוך מרירו למיתקו להיות מי שטרח³⁴ בע"ש [בערב שבת] יאכל בשבת שיתעלה הכל בבחי' שבת

ترمس‌ها نیازمند اصلاح‌اند تا تلخی‌شان به شیرینی بدل شود؛ تا «آن‌که در آستانهٔ **שבת** زحمت کشیده است، در **שבת** بخورد»، و همه‌چیز به مرتبهٔ **שבת** ارتقا یابد.

بازمی‌گردیم به ترمس‌های میدراش: تلخی جهان با کار انسان شیرین می‌شود؛ چنان‌که تلمود می‌گوید تنها کسی که روز جمعه آماده‌سازی کرده است، در **שבת** می‌خورد. تلاش روزهای هفته است که سرانجام به **שבת** ارتقا می‌یابد.

כי שבת היא מנוחה בחי' בטול כמו שמו"ע [שמונה עשרה] וא"א להיות כולו שבת כמו כולו שמו"ע [שמונה עשרה] רק תחלה להיות ימי החול כו'.

زیرا روز آرامش، یعنی شبات (**שבת**, Shabbos)، مرتبهٔ خودنهی‌گری (**بی‌تول**, bittul) است، مانند نماز هجده‌برکتی (**شמונה عשרه**, Shemoneh Esreh)؛ و ممکن نیست همه‌اش شبات باشد، همان‌طور که [نمی‌تواند] همه‌اش نماز هجده‌برکتی باشد؛ بلکه نخست باید روزهای هفته باشند و غیره.

شبات (**שבת**) آرامش است، حالتی از خودنهی‌گری، مانند **شמונה عשרه**؛ و زندگی نمی‌تواند فقط از آن تشکیل شده باشد. روزهای هفته، با پوشیدگی‌شان، باید نخست بیایند و سپس بالا برده شوند.

بخش 5 • 51-7

ابرام به ابراهام تبدیل می‌شود

5 ותקון זה הוא ג"כ בחי' המילה כי עד שלא נימול אברהם היה שמו אברהם אב הוא בחי' ראשית הגילוי יש מאין

و این اصلاح نیز جنبهٔ ختنه است. زیرا تا پیش از آنکه ابراهیم (**آبراهم**) ختنه شود، نامش ابرام (**آبرم**) بود. «پدر» (**آب**, Av) مرتبهٔ نخستین ظهور چیزی از هیچ است،

ختنه نیز همین‌گونه اصلاحی است. پیش از آن، نام ابراهیم ابرام بود، و «پدر» (**آب**) حکمت (**آب**, Chochmah) است که «پدر» (**آب**, Abba) خوانده می‌شود: نخستین ظهور چیزی از هیچ، سرچشمهٔ همهٔ جریان فیض.

שהוא מקור ההשפעה נק' בשם אב³⁵ והיה בבחי' רם על כל גוים³⁶ כו' מפני שהיה ע"י מסך.

که چون سرچشمهٔ فیض است، به نام «پدر» خوانده می‌شود. و در مقام بلندمرتبتگی (**رام**, ram) بود، «بر فراز همهٔ ملتها»، و غیره، زیرا از راه پرده‌ای بود.

«رام» (بلندمرتبه) وصف آن سرچشمه است، آن‌گاه که بر فراز جهان قرار دارد، «بر فراز همهٔ ملتها»؛ زیرا از راه پرده‌ای پدید آمد و از آنان پنهان ماند.

6 וע"י המילה נק' אברהם אב המון גוים להוסיף התכללות ניצוצות כי להיות ההארה בגלוי גמור עד

שיתקרב הניצוץ ליכלול תחת כנפי השכינה הוא ע"י המילה כי מילה אותיות מל^{37, 38, 39} י"ה הם חו"ב [חכמה ובינה].

و به واسطه ختنه (مילה, milah), ابراهام (آبراهام) نامیده شد: «پدر انبوهی از ملتها»، تا بر گردآمدن جرقه‌ها بیفزاید. زیرا آشکارشدن کامل تابش، تا آنجا که جرقه نزدیک شود تا زیر بال‌های حضور الهی (שכינה, Shechinah) درآید، به واسطه ختنه است. زیرا میله از حروف מל (مل, mal) [و] یود-هی (י"ה, Yud-Hei) ساخته شده است؛ این دو همان حکمت (חכמה, Chochmah) و فهم (בינה, Binah) هستند.

با افزوده شدن هی، او «پدر انبوهی از ملتها» می‌شود؛ تأثیرش اکنون به بیرون می‌رسد تا جرقه‌های قدسی را در میان ملتها گرد آورد، تا سرانجام زیر بال‌های حضور الهی (Shechinah) درآیند؛ عبارتی که درباره کسی به کار می‌رود که به قوم یهود می‌پیوندد. واژه میله (מילה) به מל (مل, mal) و حروف یود-هی (י"ה) تقسیم می‌شود؛ این حروف به حکمت (Chochmah) و فهم (Binah) اشاره دارند.

ומל הוא לי [לשון] התגלות⁴⁰ כי מל מלשון ממללא שהדבור הוא המגלה את החכמה להיות החכמה יוצאת מכח אל הפועל ומהעל' אל הגילוי

و مل اصطلاحی برای آشکارشدن است، زیرا مل از واژه «سخن می‌گوید» (ממללא, memalela) گرفته شده است؛ چراکه سخن، حکمت را آشکار می‌کند، تا حکمت از قوه به فعل و از نهان به آشکار درآید.

«مل» با واژه آرامی «مَمْلَلَا» (memalela)، به معنای «سخن می‌گوید»، پیوند دارد. سخن، حکمتی را که پنهان است آشکار می‌سازد؛ بنابراین ختنه به معنای آشکارشدن حکمت (Chochmah) و فهم (Binah) است.

ולכן לע"ל [לעתיד לבוא] דכתי' אז אהפך אל עמים⁴¹ שפה ברורה כתי' [כתיב] וראו כל بشر יחדיו⁴² כי פי ה' דבר מחמת שיהי' [שיהיה] גילוי בחי' דבור התגלות אלקות⁴³ התגלות חכמה:

و ازاین‌رو، درباره روزگار آینده که نوشته شده است: «آنگاه زبانی روشنی به ملتها خواهم داد»، نوشته شده است: «و همه بشر با هم خواهند دید که دهان نام چهارحرفی (ה', Havayah) سخن گفته است»؛ زیرا مرتبه سخن آشکار خواهد شد: آشکارشدن الوهیت و آشکارشدن حکمت (Chochmah).

پیامبران پیش‌گویی می‌کنند که در روزگار آینده، ملتها زبانی «روشن» خواهند داشت و «همه بشر» خواهند دید که ה' سخن گفته است. این همان آشکارشدن کامل سخن الهی است؛ یعنی آشکارشدن الوهیت و حکمت (Chochmah).

7 וגילוי זה למעלה הוא בבחי' חשמל עתים חשות⁴⁴ דהיינו שלפעמים הוא בבחי' העלם סייג לחכמה שתיקה^{45, 46} ועתים ממללות בחי' דבור וגילוי

و این تجلی در بالا در جنبه درخشش (حשמל, Chashmal) است: «گاه خاموش» (חשות, chashos), یعنی گاهی در حالت نهفتگی است: «سکوت، حصارى برای حکمت است»؛ و «گاه سخن‌گو» (ممללות, memalelos), یعنی مرتبه گفتار و آشکارشدن.

تلمود، واژه حשמל را که درخشش رؤیای حزقیال (יחזקאל) است، به «خاموش» (חש, chash) و «سخن‌گو» (מל, mal) تفسیر می‌کند: گاه خاموش و گاه سخن‌گو. بنابراین، تجلی در بالا میان این دو حالت در نوسان است: گاهی در سکوت بازداشته می‌شود - «سکوت، حصارى برای حکمت است» - و گاهی در گفتار بیان می‌شود.

و גם מל מלשון והוא ישב ממולי⁴⁷ שהוא פי' נגדי כלומר דבר שנראה כאילו הוא לנוכח עיניו.
و نیز، מל از عبارت «و او روبه‌روی من سکونت دارد» (ממולי, mimuli) گرفته شده است؛ این عبارت به معنای «در برابر من» است، یعنی چیزی که چنان می‌نماید که گویی پیش چشم آدمی قرار دارد.
«מל» همچنین معنای «مقابل» دارد؛ همان‌گونه که בلاق (בלק) درباره اسرائیل می‌گوید که «روبه‌روی من سکونت دارد». تجلی یعنی چیزی که درست در برابر دیدگان آدمی قرار گرفته و رو در رو دیده می‌شود.

بخش 6 • 810

ختنه در انسان

8 ולמטה באדם התחתון הנה כתיב נעשה אדם בצלמו⁴⁸ כדמותנו יש ג"כ מסך על אבר המשפיע שהוא בבחי' רם.

و در مرتبه پایین‌تر، در انسان فرودین (چنان‌که نوشته شده است: «آدمی را به صورت خود و همانند خویش بسازیم»)، بر اندام افاضه‌کننده نیز پرده‌ای هست، که در حالت «بلندمرتبه (רם, ram)» قرار دارد.

اکنون این اندیشه به انسان فرودین می‌رسد که به «صورتِ ה'» آفریده شده است؛ ازاین‌رو، ساختارِ بدنِ او بازتابِ ساختارِ عوالمِ بالا است. در او نیز پرده‌ای هست: پوستِ ختنه‌گاه بر اندامی که زندگی را به نسلِ بعد انتقال می‌دهد. همانند «رَم» در نامِ ابرام (آبرام)، سرچشمه جریان پوشیده و پنهان است.

הנסתרות לה' אלקינו⁴⁹ חו"ב [חכמה ובינה] והנגלות לנו ולבנינו שע"י המילה נעשה נגלות לנו ולבנינו שהגילוי אינו אלא בבחי' לבנינו שהוא בחי' הולדה כי

«نهانها از آن نام چهارحرفی (ה', Havayah)، اَلْقَيْنِ است»: [اینها] حکمت (חכמה, Chochmah) و فهم (בינה, Binah) هستند؛ و «آشکارها از آن ما و فرزندان ماست»: زیرا به واسطه ختنه، آنها «برای ما و فرزندان ما آشکار» می‌شوند؛ چراکه آشکارشدن تنها در جنبه (בחינה, bechinah) «برای فرزندان ما» است، که همان جنبه زاداوری است.

این آیه میان «نهانها»، که از آن **ה'** هستند، و «آشکارها»، که «از آن ما و فرزندان ما» هستند، تقابل می‌گذارد. **אדמו"ר הזקן** نهانها را حکمت و فهم می‌داند؛ ختنه آنها را آشکار می‌سازد، و این آشکارشدن «برای فرزندان ما» است؛ یعنی در زاداوری، که نیروی پدیدآوردن زندگی تازه است.

לכן כאשר נתוסף ה' באברהם מ"מ לא נעקר הרי"ש באברהם שעדיין הוא בחי' רם אלא שנתוסף בחי' ה' להיות בחי' רם זה בגילוי.

ازاین‌رو، هنگامی که حرف **ה** (hei) به ابراهیم (אברהם) افزوده شد، حرف **ר** (reish) بااین‌همه از ابراهیم کنده نشد؛ زیرا او همچنان در حالت «بلندمرتبه (רם, ram)» است. تنها مرتبه حرف **ה** افزوده شد تا این مرتبه «بلندمرتبه» آشکار شود.

به همین سبب، افزوده‌شدن حرف **ה** به نام ابراهیم، حرف **ר** «رَم» را از میان نبرد؛ سرچشمه همچنان بلندمرتبه است، اما اکنون آشکار شده است. ختنه بلندی مرتبه را از میان نمی‌برد؛ بلکه می‌گذارد آن آشکارا بدرخشد.

והנה המילה היא גילוי (ופריעה היא גילוי יותר כמו ופרע את ראש האשה.⁵⁰ שחיטה מפורעת כו').

و ختنه آشکارسازی است (و **פריעה** (peri'ah) [گشودن] آشکارسازی بیشتری است؛ چنان‌که آمده است: «سر زن را برهنه سازد»؛ «ذبحی بی‌پرده» و جز آن).

خود ختنه نوعی آشکارسازی است؛ و **פריעה**، مرحله دوم این mitzvah که در آن پرده نازک به عقب کشیده می‌شود، آشکارسازی بیشتری پدید می‌آورد. آیه مربوط به برهنه‌ساختن سر زن و تعبیر «ذبحی بی‌پرده» نشان می‌دهند که ریشه معنایی **פריעה**، گشودن و آشکارکردن است.

המסך המבדיל בין קדש לחול דיישראל חולין שנעשו על טה"ק [טהרת הקודש] **שהיא עיקר ההבדלה כי בשבעה⁵¹ הבדלות להבדיל בין הטמא כו' אין אנו אומרים לפי שא"צ** [שאין צריך / שאינו צריך] **כ"כ** [כל כך] **כי מאחר שמעבירים ההבדלה שבין קדש לחול כו':**

پرده‌ای که میان مقدس و دنیوی جدایی می‌اندازد، در مورد اسرائیل، همان «امور دنیوی‌ای است که در طهارتِ امرِ مقدس آماده شده‌اند»؛ و این جدایی اصلی است. زیرا از میان هفت جدایی، نمی‌گوییم «برای جداکردن میان ناپاکان» و جز آن؛ چون چندان نیازی به آن نیست؛ چراکه وقتی جدایی میان مقدس و دنیوی را برمی‌دارند و جز آن:

برای قوم اسرائیل، پردهٔ میان مقدس و دنیوی دیوارِ امورِ کاملاً دنیوی نیست، بلکه پردهٔ نازکِ «امور دنیوی‌ای است که در طهارتِ امرِ مقدس آماده شده‌اند»؛ و این جوهرِ جداسازی (הבדלה, havdalah) است. این بخش ناگهان ناتمام می‌ماند، و یادداشتِ Kehot سخی **הרבי** را نقل می‌کند که عبارت‌بندی آن به اندکی اصلاح نیاز دارد.

در کارِ بندگی

روزهای هفته دورشدن از قداست نیستند، بلکه کارگاهِ آن‌اند: انسان باید در شش روز کار کند، در حالی که پردهٔ پنهان‌سازی بر جای است؛ بااین‌حال، باید نورِ **שבת** را به آن وارد کند تا کارش به «امور عادی انجام‌شده در طهارتِ قدس» بدل شود. او با این تلاش، آفرینش را کامل می‌کند، تلخی آن را شیرین می‌سازد و آن را به **שבת** فراز می‌برد.

پرسش‌هایی برای گفت‌وگو

1. چرا **ה'** جهانی و پیکری انسانی می‌آفرید که عمداً به کامل‌کردنِ انسان نیاز داشته باشند؟
2. نورِ زاییده‌شده‌ای که از راهِ حائلِ پدید می‌آید، چه تفاوتی با نورِ نخستین دارد، و چرا این تفاوت برای آفرینش ضروری است؟
3. چه چیزی پردهٔ «میانِ قدس و قدس» را از پردهٔ «میانِ قدس و امرِ عادی» متمایز می‌کند؟
4. چرا روزهای هفته باید پوشیده بمانند، نه اینکه مانند **שבת** یا **שמונה עשרה** (Shemoneh Esreh) سرشار از آشکاری باشند؟
5. چرا **ה** افزوده‌شده به نامِ ابراهام حرفِ **ה** (reish) در واژهٔ «ram» را بر جای می‌گذارد، و این چه چیزی دربارهٔ آشکاری می‌آموزد؟

יادداشت‌ها

بند 1

1 ולא יקרא עוד שמך אברם

این یادداشت می‌گوید که سپردن نسخه‌ای از این گفتار را به نقل از می‌تیلر ربه (ادمیور האמצעי) چاپ کرده است. آن نسخه، روایتی موازی از همین گفتار است و یادداشت‌های بعدی عبارت‌هایش را با این نسخه مقایسه می‌کنند.

Genesis 38:4 برآشית ל"ח:ד'

וַתַּהַר עוֹד וַתֵּלֶד בֶּן וַתִּקְרָא אֶת־שְׁמוֹ אוֹנָן:

And she conceived again, and bore a son; and she called his name Onan.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت کھوت

הנחת כ"ק אדמו"ר האמצעי בסידור קמה, א. הנחת הר"מ בן אדה"ז בהס"מ תקס"ו ע' נה. בהתחלה "הנה בריתי אתך" בכותרת: "יום חמישי פ' תולדות תורה ברבים בסעודת מצוה בברית מילה". ראה לעיל בציונים לכ"ק אדמו"ר זי"ע. המאמר (בשינויים) עם הגהות באוה"ת בראשית כרך ד תשט"ו, א. המאמר כמו שנדפס בסידור עם הגהות וקיצורים, שם תשי"ז, א. וראה שם תשי"ג, א. לכללות המאמר ראה גם דרך מצותיך מצות מילה (ח, ב). ד"ה כרמי כ"ו האלף לך שלמה תרל"ט ע' ח. פלח הרמון בראשית לח, ד.

2 ולא יקרא עוד שמך אברם

ה' נאם אברם (אברם) را هنگام پیمان ختنه به ابراهام (اברהام) تغییر می‌دهد: «زیرا تو را پدر انبوهی از ملتها قرار داده‌ام.» این همان آیه‌ای است که این amar شرح می‌دهد.

Genesis 17:5 برآشית י"ז:ה'

וְלֹא־יִקְרָא עוֹד אֶת־שִׁמְךָ אַבְרָם וְהָיָה שִׁמְךָ אַבְרָהָם כִּי אֲבִי־הַמְּנוֹן גּוֹיִם נִתְקַדַּח:

Neither shall thy name any more be called Abram, but thy name shall be Abraham; for the father of a multitude of nations have I made thee.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت کھوت

בראשית יז, ה.

3 אשר ברא אלקים לעשות

تورات گزارش آفرینش را چنین به پایان می‌رساند: ה' روز هفتم را برکت داد، زیرا در آن از همه کارهایش آرام گرفت؛ کارهایی «که ה' آفرید تا ساخته شوند». میدراش (مדרש, Midrash) «تا ساخته شوند» را به معنای «تا کامل شوند» می‌گیرد، و این amar بر همین برداشت بنا شده است.

Genesis 2:3 برآشית ב':ג'

וַיְבָרֶךְ אֱלֹקִים אֶת־יוֹם הַשְּׁבִיעִי וַיְקַדְּשֵׁהוּ אֹתוֹ כִּי בּוֹ נִשְׁבַּת מְקַל־מְלָאכָתוֹ אֲשֶׁר־בָּרָא אֱלֹקִים לַעֲשׂוֹת:

And G-d blessed the seventh day, and hallowed it; because that in it He rested from all His work which G-d in creating had made.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

4

4 אשר ברא אלקים לעשות לתקן

نقل شده در یادداشت: هرچه در شش روز آفریده شد، نیازمند کامل شدن است؛ تلخی ترمس، که نماد پوسته نوراتی (קליפת נוגה, kelipas nogah) است، باید به شیرینی بدل شود؛ این کامل کردن همان ختنه نیز هست، یعنی برداشتن پرده‌ای که حجاب می‌افکند. این عبارت تصریح می‌کند که ترمس تصویری از پوسته نوراتی است.

Bereshit Rabbah 11:9 برآشית רבה י"א:ט'

רבי לוי בשם רבי חמא בר חנינא אמר: שלשה בריות היה הקב"ה בורא בכל יום ויום, בא' ברא שמים וארץ ואורה, בב' רקיע וגיהנם ומלאכים, בג' אילנות ושואין וגן עדן, בד' חמה ולבנה ומזלות, בה' עופות ודגים ולויתן, בו' אדם וחיה ורמשים, אמר רבי פנחס: בו' ברא ששה, אדם וחיה ורמש, ובהמה וחיה ומריאים, אמר רבי בניאי: אשר ברא אלקים ועשה אין כתיב כאן, אלא אשר ברא אלקים לעשות, כל מה שהיה הקב"ה עתיד לבראות בו' הקדים וברא אותו בו'.

Rabbi Levi said in the name of Rabbi Ḥama bar Ḥanina: The Holy One blessed be He created three creations on each day. On the first day He created the heavens, the earth, and light; on the second day, the firmament, Gehenna, and angels; on the third day, trees, grasses, and the Garden of Eden; on the fourth day, the sun, the moon, and the constellations; on the fifth day, birds, fish, and Leviathan; on the sixth day, Adam, Eve, and crawling creatures. Rabbi Pinḥas said: On the sixth day, ...

Wikisource Bereshit Rabbah (CC-BY-SA) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

یادداشت کھوت

ראה ב"ר יא, ז. וע' בפרש"י שם. מובא באוה"ת ש"ש ע' א'תפט "אך כי באמת הרי ארז"ל ע"פ אשר ברא אלקים לעשות לתקן כל מה שנברא בש"ב צריכים תקון תורמסין שהוא ק"צ צריכים תקון להפך מרירו למיתקא ותיקון זה הוא ג"כ בחי' המילה להעביר המסך המסתיר שמק"נ כו' ע"ש".

5 במדרש רבה

این یادداشت همچنین خواننده را به میدراش پایان وَيִשְׁלַח ارجاع می‌دهد: «کاه و کاه‌خرده‌ها... منتظر می‌مانند تا خرمن‌گاه فرا رسد»؛ و می‌گوید آر هاتورا آن را نقل و شرح می‌کند. افزون بر این، تصویر میدراشی دیگری می‌آورد از جهانی که در انتظار کامل شدنِ خویش است.

یادداشت کھوت

ראה גם מד"ר ס"פ וישלח ס"פ פ"ג התבן והקש כו' המתינו עד שתבוא הגורן כו'. מובא באוה"ת לך לך כרך ד ע' תשט"ו, א. תשכ"ח, ב. ומבואר באוה"ת יתרו כרך ז ע' ב'תש.

6 ששאל על המילה

تسماخ تسدک در شرح میتصوات ختنه خود، پرسش میدراش درباره ختنه را بررسی می‌کند.

یادداشت کھوت

ראה דרך מצותיך ח, ב.

7 למה נברא האדם ערל

این منبع، روایت سنتی را بررسی می‌کند که آدم ختنه‌شده زاده شد؛ روایتی که با پرسش میدراش درباره اینکه چرا انسان ختنه‌نشده آفریده شد ارتباط

Wikisource Bereshit Rabbah (CC-BY-SA) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

12 המחדש בטובו

דר נסח' סידור, אין דליל פס' א' ב' «נור' זאדע-שדע» מי-איד ו אין פרש' ר' א' מי-אזאיד: א' י'ק' ר'ז' ט' דיג', דר' אסמ' ו' זמין' צ' נואפריני-א' ר' מי-דעד? אין פרש' ר'ז' נ' מי-קנד' ק' צ'א' ברק' א' נואפריני ר'ז'אנ' ש'ן מי-קויד.

י'אדאש'ט' ק'הוט

בסידור מב'א' ראיה' זה' אחר' הענין' "אור' של' תולדה", ו'שם' מוסר' "מה' שאנו' אומרים' המחדש' בטובו' בכל' יום' מע"ב' כו' דלכאורה' מה' זו' חידוש' יש' בה'שמים' וארץ' מיום' לחיבור'".

13 והבדילה הפרוכת

ה' ב' מוסי' (משה) מי-קויד' ק' פרד' חימ' א'תמ' (משכן, Mishkan) באיד' ב'א' א'אן' מ'אן' ב'חש' מקדס' ו'קדס' האקד'אס' ח'אל' ש'וד. א'תר' ר'ב' אין' פרד' ר' א'לוי' ח'ב'א' מי-ק'יד' ק' הר' א'ל' א'ז' פ'ריק' א'ן' נור' ח'וד' ר' א'ז' א'למי' ק' ב'אל'תר' א'ז' א'ן' א'סט' דריאק'ט' מי-קנד.

Exodus 26:33 שמות כ"ו:ל"ג

ו'נתמ' א'ת-הפרק'ת' מ'ת'ת' הקרס'ים' ו'הב'את' ש'מה' מ'בית' לפרק'ת' א'ת' א'רוך' העדות' ו'הבדילה' הפרק'ת' לקם' בין' הקדש' ובין' קדש' הקדשים':

And thou shalt hang up the veil under the clasps, and shalt bring in thither within the veil the ark of the testimony; and the veil shall divide unto you between the holy place and the most holy.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

י'אדאש'ט' ק'הוט

שמות' כו', ל'ג'. בסה"מ' תקס"ו' ס"ע' נה' ואילך' מבאר' יותר' באריכות' בענין' המסך'. באוה"ת' כאן' תשטו', א' מבאר' שייכות' פסוק' זה' לכאן' "כי' הנה' איתא' שכל' מה' שיש' בעולם' היה' במשכן' בעולם' יהי' רקיע' ויהי' מבדיל' בין' מים' למים', ובמשכן' והבדילה' הפרוכת' לכם'" ע"ש.

14 ששם הי' גילוי השכינה

شرح سيدور بر فصل ۵۲ تنيا، آشکارگی سכינה را در قدس الاقداس بررسی می‌کند.

י'אדאש'ט' ק'הוט

ע' בסידור' בד"ה' ביאור' למ"ש' בסש"ב' פנ"ב.

15 מפסיק בין כל עולם כו'

נ'קל' ש'דע' דר' י'אדאש'ט': ב'א' ק'ז'ר' א'ז' ח'אל', ג'ריאן' ב'ה' «צ'יזי'» נ'ופיד' ב'דל' מי-ש'וד' ק' פ'יש' א'ז' א'ן' ו'ג'וד' נ'אש'ט'; ו' ג'ריאן' פ'יש' א'ז' ח'אל', נ'סב'ט' ב'ה' א'ן', «נ'יס'טי'» ח'ואנד'ה' מי-ש'וד.

י'אדאש'ט' ק'הוט

בסה"מ' תקס"ו' מפרש' "שע"י' שעברה' דרך' פרסא' נש'תנה' למהות' יש' מחודש' מה' ש'לא' היה' מקד'ם' שבח"י' השפע' שקוד'ם' הפרסא' נק' לגבי' בחי' א"ן". ע"ש' בארוכה'.

ב'נד' 2

16 אור חדש אור של תולדה

דר' א'נ'א' א'ל'מ' אפריניש' (בריאה, Beriah) «ה'ס'טי' א'ז' נ'יס'טי'» נ'אמיד'ה' מי-ש'וד, ז'י'ר'א' נ'ורש' א'ז' פ'ריק'י' פרד' (פרסא, parsā) ב'ה'ס'וד'ט' «נור' זאדע-שדע» מי-איד; נורי' ק' תאז'ה' פ'דיד' א'מד', ה'מ'ג'ון' פ'ינ'שי' ק' שאגרד' א'ז' ת'מ'יל' א'מוזג'ארש' ב'ה' ד'סט' מי-אורד'. ת'מ'יל', ח'כמ'ת' א'מוזג'אר' ר'א' פ'נהאן' מי-קנד', א'מ' א'ז' א'ן' פ'המי' תאז'ה' דר' שאגרד' זאד'ה' מי-ש'וד.

י'אדאש'ט' ק'הוט

י'אדאש'ט' ק'הוט

י'אדאש'ט' ק'הוט

ראה לקו"ש חכ"ה ע' 14 הערה 9 בענין שאדה"ר נולד מהול ע"ש.

8 שכל מה שנברא

ג'פ'תארי' מ'תא'ר' ק' ת'עלימ' מידראש' ר'א' דר'בא'ר' נ'י'אז' ה'מ' אפריד'ה' ב'ה' ק'אמל' ש'ד'ן' ב'רר'סי' מי-קנד'.

י'אדאש'ט' ק'הוט

ראה ספר המאמרים תש"ג ע' 100.

9 והיתה התשובה . . שצריכין תקון

ת'סמ'א' ת'סדק' מי-פרסד' צ'ר'א' אפריניש' צ'תאן' פ'דיד' א'מד' ק' ב'ה' ק'אמל' ש'ד'ן' נ'י'אז' דארד'; ו' פ'אס'ח' מי-ד'עד' ק' מ'ק'ס'וד' אין' א'סט' ק' ב'ר'א'י' ח'דמ'ת' א'נ'סאן', י'ע'ני' ב'ר'א'נג'י'ח'ת'ג'י' א'ז' פ'איינ' (אתערווא דלתא, isarusā dilesata), ג'א'י' פ'ר'א'ה'ם' ש'וד. אין' ה'מאן' פ'ר'ש'טי' א'סט' ק' פ'אס'ח' מידראש' ב'י-פ'אס'ח' מי-ק'זארד'.

י'אדאש'ט' ק'הוט

באוה"ת' לך' לך' כרך' ד' תשטז', א' מבאר' "ועדיין' אינו' מוכן' כי' למה' נברא' שיהי' צריך' תיקון'" ע"ש' ורא'ה' ש'ם' תש"ז', א' ש'מבאר' ש'לכאורה' ה'כוונה' כד'י' שיהי' שייך' ע'ב'וד'ת' האד'ם' ב'אתעז'ל'י'ת' ע"ש' בארוכה' (המאמר' הנ"ל' ה'וא' הגהות' לסידור' ש'ער' המילה' קמח', א). ורא'ה' בסה"מ' תרכ"ז' ע' ש'יב'. (הוצאת' תש"ס) ע'י' ש'לה'. בלקו"ש' חכ"ה' ע' 14 נתבאר' איך' לתווד' זה' ע'ם' מארז"ל' עולם' על' מל'אתו' נברא' ע"ש' באריכות'.

10 התורמסין שצריכין תיקון

אין' מ'נ'יע' ת'צ'ויר' תרמ'ס'ה'י' ר'א' ת'וז'י'ח' מי-ד'עד' ק' ב'איד' א'מאד'ה' ו' ש'אי'ס'ט'ה' מ'ס'ר'פ' ש'ונ'וד'.

י'אדאש'ט' ק'הוט

ראה באוה"ת' יתרו' כרך' ז' ע' ב'ת'ש'.

11 שכל מה שנברא בשימ"ב צריכים עשייה ותקון וכמו התורמסין

שצריכין תיקון

פ'יל'וס'ופ'י' א'ז' ר'בי' ה'ושע'י'א' (רבי' ה'ושע'י'א') מי-פרסד' ק' אגר' ח'ת'נ'ה' מ'ח'ב'וב' א'סט', צ'ר'א' ב'ה' א'ד'ם' נ'ח'ס'ט'י'ן' (אדם' הראשון') דאד'ה' נ'ש'ד'; או' פ'אס'ח' מי-ד'עד' ק'ה' הר' א'נ'ך'ה' דר' ש'ש' ר'וז' אפריד'ה' ש'ד'ה', ב'ה' ס'א'ח'ת'ה' ש'ד'ן' ב'י'ש'תר' נ'י'אז' דארד'; ח'רדל' ו' תרמ'ס' ב'איד' ש'יר'י'ן' ש'ונ'וד', ג'נד'ם' ב'איד' א'סי'א'ב' ש'וד', ו' ח'ת'י' א'נ'סאן' נ'י'ז' ב'ה' ק'אמל' ש'ד'ן' נ'י'אז' דארד'. א'תר' ר'ב' (אדמו"ר' הזקן') אין' amar' ר'א' ב'ר' ה'מ'י'ן' פ'אס'ח' ב'נ'א' מי-קנד'.

Bereshit Rabbah 11:6 בראשית רבה י"א:ו'

פ'יל'וס'ופ'וס' א'חד' ש'אל' א'ת' ר'בי' ה'ושע'י'ה', א"ל' א'ם' ח'ב'י'ב'ה' ה'יא' המילה' מ'פ'ני' מה' ל'א' נ'תנה' ל'אדם' הראשון? א"ל' מ'פ'ני' מה' או'תו' האיש' מגלח' פ'א'ת' ראש'ו', ו'מניח' א'ת' פ'א'ת' זקנו? א"ל' מ'פ'ני' ש'גדל' ע'מו' בשטות', א"ל' א'ם' כן' י'סמא' א'ת' ע'ינו' ו'יקטע' א'ת' ידיו' ו'ישבר' א'ת' רגליו' על' ידי' ש'גדלו' ע'מו' בשטות', א"ל' ו'לא'ליו' מ'יליא' א'תינן', א'תמ'ה'א', א"ל' ל'הוציא'ך' ח'לק' אי' אפ'שר' א'לא' כ'ל' מה' שנברא' ב'שש'ת' ימי' בראשית' צריכין' עשייה', כגון' ה'חרדל' צריך' ל'מתוק', ה'תורמ'וס'ים' צריך' ל'מתוק', ה'ח'יט'ין' צריכין' ל'ה'ט'חן', אפילו' אדם' צריך' תיקון'.

A certain philosopher once asked Rabbi Hoshaya, saying to him: 'If circumcision is so dear to Him [G-d], why was it not given to Adam the first man?' He said to him: 'Why does this man [the philosopher] shave the corner of [the hair on] his head but leave the corner of his beard?' He replied: 'It is because this [the head hair] grew with him in his period of foolishness.' He said to him: 'If so, he should put out his eye, sever his hands, and break his legs ...

23 لی یاور

فرعون، تمساح بزرگ نیل، به خود می‌بالد: «رود من از آن من است و من خودم را ساخته‌ام.» این تصویر کلاسیک قدرتی است که خود را مستقل از ه' می‌پندارد.

Ezekiel 29:3 یحزکאל כ"ט:ג

דבר ואמר כה-אמר אדני ה' הנני עליך פרעה מלך-מצרים התנים הגדול הרבץ בתוך יארי אשר אמר לי יארי ואני עשיתיני:

speak, and say: Thus saith the L-rd GOD: Behold, I am against thee, Pharaoh King of Egypt, The great dragon that lieth In the midst of his rivers, That hath said: My river is mine own, And I have made it for myself

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت کھوت

یحزکאל כט, ג.

24 واتاه מחי את כולם

«تو به همه آنها حیات می‌بخشی»: ه' همه چیز را پایدار می‌دارد، حتی عوالمی را که وابستگی خود به او را انکار می‌کنند.

Nehemiah 9:6 نحمیاہ ט:ו

אתה-יהוא ה' לבדך אתה עשית את-השמים שמי השמים וכל-צבאם הארץ וכל-אשר עליה הימים וכל-אשר בהם ואתה מחיה את-כלם וצבא השמים לך משתחיים:

Thou art the L-RD, even Thou alone; Thou hast made heaven, the heaven of heavens, with all their host, the earth and all things that are thereon, the seas and all that is in them, and Thou preservest them all; and the host of heaven worshippeth Thee

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت کھوت

נחמיה ט, ו.

25 וקר לי אלהא דאלהיא

تلمود می‌گوید ملتها ه' را «معبود معبودان» می‌خوانند: آنان او را برترین می‌شناسند، حال آنکه به واسطه‌ها خدمت می‌کنند. ازاین‌رو این عوالم پنهان‌اند، اما انکار صریحی در کار نیست.

Menachot 110a:5-6 מנחות ק"א:ה-ו

ایتیביה רב שימי בר חייה לרב (ملאכי א, יא) ממזרח شמש ועד מבוא גדול שמי בגוים ובכל מקום מוקטר מוגש לשמי ומנחה טהורה אמר ליה שימי את דקרו ליה אלהא דאלהא בכל מקום מוקטר מוגש לשמי בכל מקום סלקא דעתך אמר רבי שמואל בר נחמני אמר ר' יונתן אלו תלמידי חכמים העוסקים בתורה בכל מקום מעלה אני עליהן כאילו מקטירין ומגישין לשמי

Wikisource Talmud Bavli (CC-BY-SA)

یادداشت کھوت

مנחות ק, א.

26 הודו לאלקי האלקי

«به ه'، معبود معبودان، سیاس گوید، زیرا مهر او جاودانه است.» آدمو"ר הזקן واژه «تا ابد» (לעולם, le'olam) را به معنای «به عوالم» می‌خواند: مهر او حتی به مکان‌هایی می‌رسد که در آنها او را فقط معبود معبودان می‌شناسند.

Psalms 136:2 תהילים קל"ו:ב

הודו לאלקי האלקים כי לעולם חסדו:

ראה לקמן יד, ג. סידור קמה ב. سه"מ תקס"ט ע' ג. ביאור"ז לאדהאמ"צ יז, א. סיוב ר"ה תרס"ג. ביאור זה שנק' اور של تولדה מצויין ריבוי פעמים בדא"ח לכאן. וכן הלשון בסידור קמה, ב. אבל בסה"מ תקס"ו כתב המניח הרה"ק ר' משה בן אדה"ז שהמשכת השפע דזיו השכינה ב"ה מהיכל ק"ק מצטרף להיות דרך מעביר הפרוכת" אבל לקמן בהביאור שם ע' סא מזכיר ענין "اور של تولדה".

17 ואין זה ממהות اور הראשון

حواشی تسماخ تسدک (הצמח צדק) بررسی می‌کند که چرا نور پس از جداکننده از ماهیت نور نخستین نیست.

یادداشت کھوت

ראה אוה"ט בראשית כרך ד תשיח, א. ובספר הערכים-כ"ד כרך ג טור שפו הערה 6 שלכאורה הכוונה הוא שהטעם על מה שהאור הנמשך ע"י הפרסא נקרא "اور חדש" הוא לפי שע"י הפרסא משתנה האור מכמו שה' קודם וממילא הוא חידוש לגבי האור שלפני הפרסא, ע"ש.

18 פרסא עד שנתהוה גשמיות ממש

هدف جداکننده این است که عالم آفرینش (בריאها, Beriah), عالم صورت‌بخشی (יצירה, Yetzirah) و عالم عمل (עשיה, Asiyah) بتوانند اصلاً نور را دریافت کنند.

یادداشت کھوت

ענין הפרסא הוא כדי שבי"ע יהי ביכולת לקבל האור. ראה سه"מ תרל"ט ח"א ע' קעט בהנחת כ"ק מהורש"ב.

3 بند

19 אך יש כמה מיני מסכים המבדילין

بيان می‌کند که حایل تنها جدایی «میان مقدس و مقدس» است، زیرا پس از آن نیز آنچه هست مقدس است؛ ازاین‌رو متن اکنون به جدایی میان مقدس و عادی می‌پردازد.

یادداشت کھوت

בסידור קמה, ב באוה"ט כאן תשטו, ב מבאר "מ"מ הוא רק הבדלה בין קודש לקודש שגם אחר הפרסא הוא קודש" וע"ז בא הביאור מענין המבדיל בין קודש לחול.

20 עוד בחינה שאומרים במוצאי שבת

بحثی موازی دربارهٔ הוֹלָה میان مقدس و عادی، در زمینهٔ ختنه.

یادداشت کھوت

ראה דרך מצותיך מצות מילה ז, ב.

پیامبر می‌گوید کاهنان (כהנים, kohanim) مردم را دربارهٔ «میان مقدس و عادی» تعلیم خواهند داد. آدمو"ר הזקן (Alter Rebbe) همین دوگانه را، چنان‌که در آیین جداسازی مقدس از عادی (הבדלה, havdalah) گفته می‌شود، برای پرده‌ای به‌کار می‌برد که قداست را از امور عادی جدا می‌کند.

Ezekiel 44:23 יחזקאל מ"ד:כ"ג

ואת-עמי יורו בין קדש לחל ובין-טמא לטהור יודעם:

And they shall teach My people the difference between the holy and the common, and cause them to discern between the unclean and the clean

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

22 כמו היכלות החיצוניים

تالارهای بیرونی را به‌عنوان هفتاد وزیر آسمانی ملتها توضیح می‌دهد.

یادداشت کھوت

בסידור קמה, ג מבאר הענין בע' שרים.

O give thanks unto the G-d of gods, For His mercy endureth
for ever

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

يادداشت كهوت

تهاليم كلو، ب.

27 البيش شميم كدروت

«آسمانها را به سپاهی می‌پوشانم و پلاس را پوشش آن‌ها می‌سازم.» در
اینجا، این آیه پرده‌ای را وصف می‌کند که نور را به‌تمامی میان مقدس و
عادی پنهان می‌سازد.

Isaiah 50:3 ישעיהו 50:3

ألْبِيش شَمِيم كَدْرُوت وِشَك أَشِيم كَسُوتَم:

I clothe the heavens with blackness, And I make sackcloth
their covering

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

يادداشت كهوت

يشعيا، ن. 3. בסידור קמח, ג "שק הוא מרפופים של עור ולא של בגד. . ע"כ
יהיו הע' שרים בבחי' נפרד כ"כ עד שמתכוונו למרוד בו". [בסה"מ תקס"ו
ע' זו אינו מביא פסוק זה]. ועי' מזה בוח"א וישב דקפ"ה ע"א ובוח"מ שם
ובמד"ר תחלת איכה וכ' הפ"ע שמחמת זה הלבוש נמשך אותותינו לא ראינו
כו' (כ"ק אדמו"ר הצ"צ בבזק ויקרא בשלימות דף יב, א).

بند 4

28 היכלות دنوה

از تالارهای نُوگا بحث می‌کند و این مطلب را به حاشیه‌ای از ربی حיים
ویتال (רבי חיים ויטאל) مستند می‌سازد.

يادداشت كهوت

ראה מק"מ לזח"ב דף רכז, א בשם ג"ב מהרח"ו.

29

حزقيا (יחזקאל) از دروازهٔ صحن درونی سخن می‌گوید که «در شش روز
کار بسته است» و در **שבת** (Shabbos) گشوده می‌شود. همین عبارت
روزهای هفته را وصف می‌کند؛ روزهایی که قداستشان تا **שבת** پوشیده
می‌ماند.

Ezekiel 46:1 יחזקאל מ"ו:א

כה־אמר אֲדֹנִי ה' שַׁעַר הַחֲצֵר הַפְּנִימִית הַפֶּנֶה קְדִים יְהִיהַ סָגוּר שֵׁשֶׁת
יָמֵי הַמַּעֲשֶׂה וּבַיּוֹם הַשִּׁבְעִי יִתָּחַת וּבַיּוֹם הַחֹדֶשׁ יִתָּחַת:

Thus saith the L-rd GOD: The gate of the inner court that
looketh toward the east shall be shut the six working days;
but on the sabbath day it shall be opened, and in the day of
the new moon it shall be opened

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

30 ברוך המבדיל . . שיהיו החולין נעשי' עטה"ק

ברכת הוֹדָא, «مبارک تویی ... آن‌که جدا می‌سازد»، را چنین می‌خواند که
جداسازی، پالایش (בירור, birur) را ممکن می‌سازد. این با خواش اینجا
از هوداله، به‌منزلهٔ کشاندنِ قداست به هفته، سازگار است.

يادداشت كهوت

להעיר מספר המאמרים ת"ש ד"ה ויקם עדות ביעקב ע' 57: ברוך אתה
המבדיל . . כי אפשר לברר.

31 ששת ימים תעשה מעשה

«شش روز کار خود را انجام بده و روز هفتم آرام بگیر.» آلتز ربه (אדמו"ר
הזקן) این آیه را فرمانی برای مقدس‌کردن روزهای کار می‌خواند، در دل

پوشیدگی‌ای که هفته اقتضا می‌کند.

Exodus 23:12 שמות כ"ג:י"ב

שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲשֶׂה מַעֲשֶׂיךָ וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי תִשְׁבּוּת לַמַּעַן יָנוּחַ שׁוֹרְךָ
וַחֲמֹרְךָ וַיִּנְפֹּשׁ בֶּן־אֲמָתְךָ וְהַגֵּר:

Six days thou shalt do thy work, but on the seventh day thou
shalt rest; that thine ox and thine ass may have rest, and the
son of thy handmaid, and the stranger, may be refreshed

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

يادداشت كهوت

שמות כג, יב. בסידור קמח, ד ובדרך מצותיך ח, א מבאר ענין הציווי בזה
באמרו "תעשה מעשיך" מה זו מצוה לעבוד עבודה גשמית. ביאור זה ליתא
גם בסה"מ תקס"ו.

32 ומאן דמחוי במחוג קמי מלכא

תלמוד (תלמוד) از تصویر کسی استفاده می‌کند که در برابر شاه با انگشت
اشاره می‌کند، تا رفتاری نامناسب در حضور پادشاه را نشان دهد. در اینجا،
این تصویر نشان می‌دهد که با تجلِ کاملِ پادشاه، هیچ عملی امکان‌پذیر
نیست.

Pesachim 57b פסחים נ"ז ב

Chagigah 5b:4 חגיגה ה' ב:ד

אָמרו לָקַח לָהֶוּא מִינָא: מאי אָחוּיית לָקַח? עָמַא דָּאֶהָרִיגָהוּ מִרִּיָּה
מִינִיָּה. וּמֵאִי אָחוּי לָךְ? לֹא יִדְעָנָא. אָמרו: גָּבְרָא דָּלָא יָדַע מֵאִי מָחוּי לָקַח,
בְּמָחוּג יָחוּי קָמִי מְלָכָא! אָפְקוּהוּ וְקָטְלוּהוּ.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

يادداشت كهوت

פסחים נז, ב. חגיגה ה, ב.

33 יגיע כפיך כי תאכל

«چون رنج دست‌هایت را بخوری، خوشبخت خواهی بود و حالت نیکو
خواهد بود.» آلتز ربه در کارِ انسان فعلی تازه از آفرینش می‌بیند که کارِ ه'
را کامل می‌کند.

Psalms 128:2 תהילים קכ"ח:ב

יָגִיעַ כַּפֶּיךָ כִּי תֹאכַל אֲשֶׁרִיד וְיֻטֵּב לָךְ:

When thou eatest the labour of thy hands, Happy shalt thou
be, and it shall be well with thee

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

يادداشت كهوت

تهاليم קכח, ב.

34 מי שטרח בערב שבת

«کسی که در آستانهٔ **שבת** رنج برده باشد، در **שבת** خواهد خورد»: در
تلمود، مَثَلی دربارهٔ این جهان و جهان آینده است. اینجا می‌آموزد که کارِ
روزهای هفته همان چیزی است که به **שבת** بالا برده می‌شود.

Avodah Zarah 3a:10 עבודה זרה א' א:י

אָמרו לָפָנֵינוּ: רַבּוֹנוּ שֶׁל עוֹלָם, תִּתֶּן לָנוּ מֵרֹאשׁ וְנַעֲשֶׂהָ. אָמר לָהּ הַקָּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא: שׁוּטִים שֶׁבַע עוֹלָם! מִי שֶׁטָּרַח בְּעֶרֶב שַׁבָּת יֹאכַל בְּשַׁבָּת, מִי
שֶׁלֹּא טָרַח בְּעֶרֶב שַׁבָּת מֵהֵיכָן יֹאכַל בְּשַׁבָּת? אֶלָּא אֵף עַל פִּי כֹן, מִצֻּוה
קָלָה יֵשׁ לִי וְסוּפָה שָׁמָּה, לָכוּ וְעֲשׂוּ אוֹתָהּ.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

يادداشت كهوت

ע"ז ג, א.

35 נק' בשם אב והי' בבחי' רם

بحثی دیگر درباره نام ابرام، به معنای «پدر» و «بلندمرتبه».
یادداشت کهوت
ראה اوה"ת בראשית כרך ד פ' לך תרפט, ב.

36 רם על כל גוים

سراینده مزامیر می‌ستاید: «نام چهارحرفی (ה', Havayah) بر فراز همه ملت‌هاست؛ جلال او بر فراز آسمان‌هاست.» در اینجا «رם (ram: بلند)» مبدأ را توصیف می‌کند؛ مبدأ در حالی که از پرده‌ای می‌گذرد، فراتر از آنچه زیر آن است، متعالی می‌ماند.

Psalms 113:4 תהילים קי"ד:

רם על-קל-גוים ה' על השמים כבודו:

The L-RD is high above all nations, His glory is above the heavens.
Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

37 מילה אותיות מל י"ה

در آنجا (79c)، درباره تفاوت سخن – که حکمت و فهم (یود-هی) در آن پوشیده‌اند – با صرف نفس، آلت ربه (آدمی"ר הזקן) به این مامار ارجاع می‌دهد: میلا، מל יוד-هی است؛ מל به معنای آشکارشدن از راه سخن است، تا حکمت و فهم آشکار شوند؛ «زیرا دهان ה' سخن گفته است». نقطه مقابل آن، «در خاموشی خاموش ماندن» است؛ חֶשֶׁ (חש, chash) خاموشی حֶשְׁמַל (חשמל, chashmal)، به سبب نهان بودن پوسته نوگاه (קליפת נוגה, kelipas nogah).

یادداشت کهوت

טעמי המצות ס"פ לך לך, ע"ח שער לג פ"ג. מובא בלקו"ת פינחס עט, ג.

38 מילה אותיות מל י"ה

این تقسیم واژه میلا را به نام تیکیونی זהר، تیکون 22، نقل می‌کند.

Tikkunei Zohar, Tikkun 22 • 65b:4–5 תקוני"ז תיקון כב

שימיני כחותם דא אות ברית מילה, ואות דימיון טבין, דאיהו רשימו
דשמא קדישא, כגוןא דא (שם ל יב), מ י י עלה ל נו ה שמיקמה, רישי
אתון (נ"א תיבין) מילה, וסופי אתון יהו"ה, מאן דנטיר האי רשימו,
כאלו נטיר שמא קדישא, ומאן דמשקר בהאי רשימו, כאלו משקר
בשמא קדישא, דהאי אתקרי חותמא דגושפנקא דמלקא. דכל בר נש
דנטיר האי רשימו לתתא, דאיהו אות ברית, אות שקבת, אות תפליון, אות
דימיון טבין, איהו רשים ותקיק לעילא, ונהיר ...

Tikkunei Zohar - Vocalized (Public Domain)

یادداشت کهوت

בסה"מ תרל"ג ח"ב ע' ת בשם ת"ז תי כב. טעמי המצות להאריז"ל פ' לך לך
סוד מצות מילה ופריעה. בלקו"ת פנחס עט, ג מציין לכאן.

39 מילה אותיות מל י"ה

یادداشت کهوت برای تقسیم ختنه (מילה, milah) به «مل» (ختنه کردن؛ mal) و حروف یود-هی (י"ה, Yud-Hei). به اِتس حاییم (עץ חיים, Etz Chaim) آریزال (האריז"ל) استناد می‌کند. آلت ربه (آدمی"ר הזקן) از آن

استفاده می‌کند تا نشان دهد که ختنه، حکمت (חכמה, Chochmah) و فهم (בינה, Binah) را آشکار می‌سازد.

Sefer Etz Chaim 33:3 עץ חיים ל"ג:

... ونחזור לענין כי הנה על ידי המילה שהוא כריתת ערלה עדיין הע'
אורות הנ"ל המגולין לא נתפשטו רק בב"ש תחתונים דת"ת ובנ"ה אבל
עדיין לא נתפשטו ביסוד עצמו דז"א וזהו ענין ד' אותיות מילה פירוש
מ"ל י"ה. כי מ"ל הם ע' אורות המגולין וי"ה הם בחי' שלישי עליון
המכוסה ולמטה בסוד פריעה נבאר למה נקרא י"ה וצריך המוהל לכوין
לזה בכריתת הערלה שע"ז יתגלו מ"ל אורות הנ"ל במקומם עד הוד
ע"ד הנ"ל ויכוין באומרו על המילה שהוא מ"ל י"ה כמ"ש ענין י"ה
למטה בענין הפריעה שהוא ג"כ פרע י"ה. ...

Sefer Etz Chaim (Public Domain)

40 ומל הוא לי התגלות

همین قطعه در لکوتی تורה (79c) این توضیح را نقل می‌کند که مَل
به معنای آشکارشدن است: سخن، «روحی سخنگو» است که به واسطه آن،
حکمت و فهم به عرصه آشکار کشیده می‌شوند.

یادداشت کهوت

מובא בלקו"ת פינחס עט, ג.

41 אז אהפך אל עמים

ה' از طریق پیامبر وعده می‌دهد: «زیرا آن‌گاه به قوم‌ها زبانی روشن
خواهم داد تا همگی نام ה' را بخوانند.» این آیه از آشکارشدن آینده‌ای
سخن می‌گوید که حتی به قوم‌ها نیز می‌رسد.

Zephaniah 3:9 צפניה ג':ט

כי־אז אֶהפֹךְ אֱלִיעָמִים שִׁפָּה בְּרוּךְהָ לְקֹרֵא כָלֶם בְּשֵׁם ה' לְעִבְדוֹ שָׂכֵם
אָמֵד:

For then will I turn to the peoples A pure language, That they
may all call upon the name of the L-RD, To serve Him with
one consent.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت کهوت

צפני' ג, ט.

42 וראו כל בשר יחדיו

در نبوت تسلی‌بخش برای اسرائیل آمده است: «جلال ה' آشکار خواهد شد
و همه بشر با هم خواهند دید که دهان ה' سخن گفته است.» در زمان آینده،
حتی جسم مادی نیز گفتار الهی را آشکارا درک خواهد کرد.

Isaiah 40:5 ישעיהו מ':ה

ונגלה כבוד ה' וראו כל־בשר יחדיו כי פי ה' דבר:

And the glory of the L-RD shall be revealed, and all flesh
shall see it together; for the mouth of the L-RD hath spoken
'it.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت کهوت

ישעי' מ, ה.

43 ולכן לע"ל . . מחמת שיהי' גילוי בחי' דבור התגלות אלקות

این قطعه را نقل می‌کند و می‌افزاید که اکنون، در برابر آن، در حالت «در
خاموشی خاموش ماندم» هستیم؛ چنان‌که در لکوتی تורה، צו، توضیح داده
شده است.

یادداشت کهوت

מובא באוה"ת נ"ך כרך א ע' ק ומוסרף ע"ז "וכמ"ש בלקו"ת פ' צו בד"ה
והיה אור הלבנה פ"א שעכשיו הוא בחי' נאלמתי דומיה כו".

44 בבחי' חשמל עתים חשות

תלמוד اصطلاح «גה خاموش و گاه گویا» (חשמל, chashmal) را توضیح می‌دهد. آلتز ربه (آدمو"ר הזקן) آن را برای تجلی‌ای به کار می‌برد که میان نهان‌بودن و سخن گفتن در نوسان است.

Chagigah 13b:1-2 חגיגה י"ג ב:א-ב/

חיות אש ממללות. במתניתא תנא: עתים חשות, עתים ממללות. בשעה שהדיבור יוצא מפי הקדוש ברוך הוא — חשות, ובשעה שאין הדיבור יוצא מפי הקדוש ברוך הוא — ממללות. "והחיות רצוא ושוב כמראה הקדש". מאי "רצוא ושוב"? אמר רב יהודה: כאור היוצא מפי הכבשן. מאי "כמראה הקדש"? אמר רבי יוסי בר חנינא: כאור היוצא מבין הקרסים.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

یادداشت كهوت

חגיגה יג, ב. ב. בהס"מ תקס"ו ע"ס "ענין חשמל שראה יחזקאל הנביא ע"ה כדאמר' בגמרא מאי חשמל תנא עתים חשות ועתים ממללות, פ"י שהחיות רצוא ושוב. . שלפעמים הם חשות בבחי' ביטול האמיתי". ענין זה ליתא בסידור.

45 סייג לחכמה שתיקה

ارجاعات Kehot برای این کلمات (یادداشتش در پایین آمده است).

یادداشت كهوت

אבות ג, יג.

46 סייג לחכמה שתיקה

רבי עקיבא (רבי עקיבא): «סקוט, حصارى برای حکمت است.» اینجا، این عبارت به حکمتی اشاره دارد که در نهان نگاه داشته شده است.

Pirkei Avot 3:13 משנה אבות ג:י"ג

רבי עקיבא אומר, שחוק וקלות ראש, מרגילין לערוה. מסרת, סג לתורה. מעשרות, סג לעשר. נדרים, סג לפרישות. סג לחכמה, שתיקה:

Rabbi Akiva said: Merriment and frivolity accustom one to sexual licentiousness; Tradition is a fence to the Torah; Tithes a fence to wealth, Vows a fence to abstinence; A fence to wisdom is silence.

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

47 והוא ישב ממולי

בלא (בלק) شکایت می‌کند که قوم اسرائیل «در برابر من سکونت دارند». آلتز ربه از واژه «روبه‌روی من» (ممولי, mimuli) معنای «روبه‌رو بودن» را می‌گیرد؛ یعنی تجلی‌ای در برابر دیدگان آدمی.

Numbers 22:5 במדבר כ"ב:ה'

וישלח מלאכים אליבaleם קריער פתורה אשר עליהנהר ארץ בני-עמו לקראילו לאמר הנה עם יצא ממצרים הנה כסה את-עין הארץ והוא ישב ממלי:

And he sent messengers unto Balaam the son of Beor, to Pethor, which is by the River, to the land of the children of his people, to call him, saying: 'Behold, there is a people come out from Egypt; behold, they cover the face of the earth, and they abide over against me.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت كهوت

במדבר כב, ה.

8 بند

48 נעשה אדם בצלמנו

«انسان را به صورت خود و همانند خود بسازیم.» چون انسان به صورت 'آفریده شده است، پرده و برداشته‌شدن آن در بالا، نظیری در بدن انسان دارد.

Genesis 1:26 בראשית א':כ"ו

ויאמר אלקים נעשה אדם בצלמנו כדמותנו וירדו בדגת הים ובעוף השמים ובהמה ובכל-הארץ ובכל-הרמש הרמש עלי-הארץ:

And G-d said: 'Let us make man in our image, after our likeness; and let them have dominion over the fish of the sea, and over the fowl of the air, and over the cattle, and over all the earth, and over every creeping thing that creepeth upon the earth.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت كهوت

בראשית א, כו.

49 הנסתרות לה' אלקינו

در پیمان دشت‌های موآب، موسی (משה, Moshe) به قوم می‌گوید: «چیزهای نهان از آن 'אלקים ماست، و چیزهای آشکار از آن ما و فرزندان ما تا ابد است.» آلتز ربه چیزهای نهان را حکمت (חכמה, Chochmah) و فهم (בין, Binah) می‌خواند؛ چیزهایی که ختنه آن‌ها را «برای فرزندان ما» آشکار می‌کند.

Deuteronomy 29:28 דברים כ"ט:כ"ח

הנסתרות לה' אלקינו והנגלות לנו ולבנינו עדי-עולם לעשות את-כל-דברי התורה הזאת:

The secret things belong unto the L-RD our G-d; but the things that are revealed belong unto us and to our children for ever, that we may do all the words of this law

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت كهوت

דברים כט, כח.

50 ופרע את ראש האשה

در آیین زن مظنون به زنا (סוטה, sotah)، کاهن (כהן, kohen) سر زن را برهنه می‌کند. فعل «آشکارکردن» ریشه آشکارسازی (פריעה, peri'ah) است و نشان می‌دهد که פריעה به معنای آشکارکردن، یعنی آشکارسازی کامل‌تر است.

Numbers 5:18 במדבר ה':י"ח

והעמיד הכהן את-האשה לפני ה' ופרע את-ראש האשה ונתן על-כפיה את מנחת הזכרון מנחת קנאת הוא וכיד הכהן יהיו מי המרים המארגרים:

And the priest shall set the woman before the L-RD, and let the hair of the woman's head go loose, and put the meal-offering of memorial in her hands, which is the meal-offering of jealousy; and the priest shall have in his hand the water of bitterness that causeth the curse.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت كهوت

במדבר ה, יח.

51 שו"ה כי בשבעה

הרבי דריבא דאין عبارت می فرماید که «عبارت بندی به اندکی اصلاح نیاز دارد»؛ از این رو سطرهای پایانی **מאמר** נאגהאן ناتمام به نظر می رسند.

یادداشت کھوت

לעיל בהערות ותיקונים לכ"ק אדמו"ר זי"ע מציין ע"ז "הלי צריך תיקון קצת". ולהעיר שבכל האוה"ת שנדפסו [לאחר שכתב כ"ק אדמו"ר זי"ע הערה זו] ליתא שני שורות אלו. ובאוה"ת כרך ד תשכ, ב הסיום קודם הקיצור: "אשר עונג העליון שנמשך ע"י העלאת מ"ן מבחי' החולין שנעשו על טה"ק. והנה אשר אותיות ראש שלמעלה מבחי' ראשית וזהו לעשות את השבת". בסידור מסיים בתי' "ופרע . . שחיטה מפורעת".

درباره این نسخه

.the notes و .our explanations ,the English translation ,This edition contains the Hebrew text

The Hebrew text of Torah Ohr: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

.Our English translation, made from the Hebrew without Kehot's notes: CC BY-NC 4.0

.Our explanations, with the overview, the questions and the page for children: CC BY-NC 4.0

The notes: Kehot's marei mekomos ("Sources and References", including the Rebbe's notes) © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted; our notes on them: CC BY-NC 4.0.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA); The Holy Scriptures: A New Translation (JPS 1917) (Public Domain); Wikisource Bereshit Rabbah (CC-BY-SA); The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY); Wikisource Talmud Bavli (CC-BY-SA); William Davidson Edition - Vocalized Aramaic (CC-BY-NC); Tikkunei Zohar - Vocalized (Public Domain); Sefer Etz Chaim (Public Domain); Torat Emet 357 (Public Domain); Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

This edition as a whole: CC BY-NC 4.0. Shuls, schools and non-profit projects may copy, print and share it freely, and may ask for donations to cover the cost of printing; it may never be sold. Credit Kehot Publication Society and likuteitorah.com. <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0>

ترجمه و شرح انگلیسی: با کمک هوش مصنوعی (openai/gpt-6-luna-pro) برای likuteitorah.com تهیه شده و با متن عبری و سفاریا مقابله شده است؛ هنوز ویراستار انسانی آن را بازبینی نکرده است. لطفاً هر مطلب مهمی را با متن عبری مقابله کنید.

ربه خواست که ماماریم پارشای آن هفته، «پارشای حسیدی»، در همان هفته و در طول هفت روز آن آموخته شوند (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725 · Toras Menachem vol. 42, pp. 306–309). چرا آن را بیاموزیم و برکات ربه: likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha

پروژه‌ای رایگان و غیرتجاری؛ هیچ چیز در اینجا فروخته نمی‌شود. وابسته به Kehot, Sefaria یا کتابخانه لوباوویچ نیست. © likuteitorah.com

از likuteitorah.com/fa/torah-ohr/lech-lecha/3

تقديم به افتخار

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

پدر ربه، رب لیوی بیتسخاک